

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

ЙОВЧУ МАРІЯ СЕРГІЇВНА

УДК 821.111-1.09(73)''196''=111

**ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КОМІЧНОГО В SHORT STORIES
РОМАНІ ГРЕМА ГРІНА**

035- Філологія
035.04 Германські мови та
літератури (переклад включно) - англійська

Автореферат
магістерської роботи на здобуття
ступеня магістра філології

Миколаїв – 2019

Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Робота виконана на кафедрі англійської філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Науковий керівник: Доктор філологічних наук, професор
МІХІЛЬОВ Олександр Дмитрович,
Чорноморський національний
університет імені Петра Могили
професор кафедри
романо-германської філології

Захист відбудеться 26 червня 2019 р. о 9⁰⁰ годині на засіданні атестаційної комісії Чорноморського національного університету імені Петра Могили (54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10).

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Дослідження комічного питань гумору, іронії і сатири було і залишається актуальною проблемою різних галузей філологічних наук. У цьому контексті значної ваги і актуальності набуває аналіз засобів гумору, іронії і сатири в англійських коротких оповіданнях, які під таким кутом зору ще не були достатньо досліджені. Мовні засоби гумору, іронії та сатири у структурі художніх творів привертала увагу багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників.

Одним з найбільш яскравих представників сучасної англійської літератури є, за загальним визнанням, Грем Грін (Graham Greene, 1904-1991), письменник, без якого, по вірному зауваженню В.Бібіхіна, «література ХХ століття вже не можна уявити» Так само високо оцінюють творчість Гріна і українські дослідники. Зокрема, К.Шахова пише: «Серед найбільш великих письменників Англії ХХ століття Грем Грін займає почесне місце. Він, безумовно, один з видатних романістів світового масштабу». Але незважаючи на це на українську мову перекладена лише одна short story з 54»

Актуальність теми полягає передусім у тому, що short stories Грема Гріна вперше досліджується з точки зору комічного. Грем Грін є провідним представником літератури ХХ століття, але не дуже відомим в сфері short stories в українському дискурсі, так наприклад, на французьку мову було перекладено усі short stories, на російську-половину, а на українську лише одну. Саме тому виникла необхідність дослідження значущості категорій гумору, іронії в його малій прозі.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є аналіз категорій комічного, вивчення і системне висвітлення сучасного стану мовностилістичних засобів реалізації гумору, іронії і сатири в «short stories», встановити жанрову приналежність «short stories» Грема Гріна, виявити і описати їх проблемно-тематичний комплекс і здійснити аналіз новел і оповідань з метою встановлення властивих їм художніх засобів в їх функціонально-змістовної і естетичної ролі. Мета передбачає вирішення наступних завдань:

- 1) Опрацювати і уточнити сучасні теорії комічного;
- 2) Уточнити жанрову приналежність творів «short stories», систематизувати їх види і виявити притаманну їм специфіку;
- 3) Виявити short stories з комічною домінантою та здійснити їх аналіз
- 4) Визначити переважаючі основи комічного;
- 5) Визначення засобів гумору, іронії та сатири у short stories Грема Гріна

Об'єктом дослідження є short stories з комічною домінантою

Предметом дослідження форми та засоби створення комічного в short stories.

Методи дослідження. У роботі використано комплексну методичку дослідження, зокрема описовий, культурно-історичний, біографічний,

наратологічний, структурний та close reading

Матеріалом дослідження є short stories Грема Гріна

Практична цінність дипломної роботи полягає у тому, що вона вводить в українське літературознавчий простір новий аспект творчості одного з найвідоміших класиків світової літератури ХХ століття, розширює уявлення про масштаб його творчості, а матеріали і результати дослідження можуть бути використані в курсах з вивчення англійської літератури ХХ століття, лінгвостилістики та дискурсу гумору, іронії і сатири.

Наукова новизна полягає в тому, що short stories Грема Гріна недостатньо досліджені в україномовному просторі з точки зору функціонування комічного.

Структура та обсяг роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 80 сторінок. Текст роботи становить 75 сторінок. Список використаних джерел містить 75 позицій, з них 50 – іноземною мовою.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У **Вступі** дається загальна характеристика роботи, обґрунтовується актуальність і наукова новизна обраної теми, аналізується стан її розробки, визначаються мета, завдання, об'єкт, предмет дослідження, його теоретико-методологічні засади, вказується практична цінність дослідження, містяться відомості про структуру, зміст й обсяг магістерської роботи.

Перший розділ роботи «Сприйняття short stories Грема Гріна та теоретичні аспекти його осмислення» містить два підрозділи. У **підрозділі 1.1. «Реценція малої прози в українській та зарубіжній критиці»** показано, що мала проза Г. Гріна, з якої власне і починалась його творчість (його перші short stories були написані на початку 1920-х років), довгий час не привертала до себе належної уваги критики. Про це свідчить, те що перші збірки автора не набули достатньої уваги критиків. Письменик ставав більш відомим як романіст. Важливим моментом у його становленні, як автора оповідань стала збірка «Collected stories» (1972), в передмові до якої Г. Грін наголошував на вагомості своєї малої прози як самостійної частини художнього доробку і визнавав себе радше автором short stories, ніж романістом. Важливою роботою в дослідженні малої прози Грема Гріна є робота дослідника Р. Келлі «Graham Greene. A Study of the Short Fiction». Однією з наймасштабніших робіт стосовно творчості Грема Гріна, є робота французькою дослідниці Ірен Філіпп «П'ятдесят чотирьох нюансів Гріна» у повному зібранні французьких перекладів малої прози письменника «Nouvelles completes» у двох томах. Це пояснює тісний зв'язок Грема Гріна та франкомовного світу. Меншою популярністю користується Грем Грін у вітчизняних критиків. Цікавим і

досить не зрозумілим є той факт, що на українську мову було перекладено лише одне оповідання.

У підрозділі 1.2. «Теоретико-методологічні засади дослідження short stories Грема Гріна» розглянуто сучасні теоретичні положення, пов'язані з головними аспектами дослідження, а саме: співвідношення понять story – short stories – оповідання – новела – мала проза; специфіка жанрових моделей «новела» й «оповідання» у світлі жанрологічних уявлень;

Показано, що в основі всіх сучасних жанрологічних уявлень лежать бахтінські ідеї про жанр як свого роду сталу форму для втілення художнього досвіду, кожна з яких має канон, який діє протягом довгого історичного часу. Фундаментальними засадами цієї концепції є положення про жанр як матрицю, яка формує і організує художній твір в аспекті його смислової й естетичної цілісності.

Виходячи зі сказаного, постулюється думка про те, що основоположну роль в дослідженні проблемно-тематичного та поетологічного рівней short stories в цілому й гріновських особливо має виявлення жанрової приналежності їх творів – новел і оповідань.

Другий розділ – «Жанрологічні аспекти short stories Грема Гріна. Засоби вираження комічного.» – складається з трьох підрозділів. **Підрозділ 2.1.**

«Жанрова специфіка новели та оповідання» обґрунтовано принципову важливість для дослідження здійснення жанрової диференціації творів, які складають short stories письменника, й аналітичним шляхом виявлено і класифіковано корпус новелістики й корпус оповідань. Було взято за основу такі характеристики як:

1) *Наявність екстраординарного випадку*

2) *Новелістичний пуант*

3) *Закритий чи відкритий фінал*

Також приділяємо увагу на наявність анекдотичного випадку, чи пронизана його мала проза повністю чи частково. Результати дослідження допомогли нам у подальшому написанні двох підрозділів

Оповідання	Новелла
Men at work, A day saved	Alas, poor maling; When Greek meets Greek; The blue film; The destructors; The Invisible Japanese Gentlemen A shocking accident A lottery ticket Across the bridge Special duties The Lieutenant died last The Man who stole Eiffel Tower May we borrow your husband? Charging in 3 parts The root of the evil

У **підрозділі 2.2. «Засоби вираження комічного у новеллах»** ми розглядаємо конкретну групу яку ми виявили. Анекдотичні події і випадки складають сюжетну основу *short stories*, написаних на самому початку Другої світової війни (*Alas, Poor Maling* – «Бідолаха Мелінг»; *The Lieutenant Died Last* – «Лейтенант вмирає останнім»; *When Greek Meets Greek* – «Одного поля ягоди»), а також *short stories* 1950 – 1960-х років: *Special Duties* («Особливі обов'язки»), *The Man Who Stole The Eiffel Tower* («Чоловік, який викрав Ейфелеву вежу»), *The Invisible Japanese Gentlemen* («Невидимі японські джентльмени»), *May We Borrow your Husband?* («Ми можемо позичити вашого чоловіка?»), *Chagrin in Three Parts* («Печаль в трьох частинах»), *A Shocking Accident* («Шокуючий випадок»), *The Root of the Evil* («Корінь зла»). Діапазон анекдотичних та неординарних подій, які є рушійною сюжетною силою цієї групи *short stories*, досить різноманітний: тут і кумедні анекдотичні випадки («Бідолаха Мелінг», «Шокуючий випадок»), і шахрайські витівки («Одного поля ягоди»), і побутово-шлюбні («Ми можемо позичити вашого чоловіка?», «Печаль у трьох частинах»), і релігійні анекдотичні ситуації («Особливі обов'язки») та непорозуміння. У всіх цих творах присутня і друга найважливіша атрибутивна формально-сміслова ознака новелістичної жанрової моделі – пуант, тобто несподіваний сюжетний злам, поворот, який протистоїть вихідній наративній ситуації. Майже у половині з них новелістичному пуанту передують кумуляція подій, більш розгорнута у творах з домінуючим комічним началом. Переважній більшості зазначених у цьому пункті творів притаманне комічне начало, яке є також однією з характерних рис новелістичної моделі.

У **підрозділі 2.3. «Засоби вираження комічного оповіданнях»** ми розглядаємо ту групу яку ми відокремили. Вона складається з таких оповідань, як «*Men at work*» (Люди за працею) та «*A day saved*» («Збережений день»). Особливістю цих оповідань є наявність відкритого фіналу, який надає змогу читачу побудувати свій сюжет. Переважно гумор в оповіданнях є доброзичливим з наявністю іронії та сатири.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі запропоновано теоретичне узагальнення відомостей про категорію комічного, та детально розглянуті та проаналізовані *short stories* Грема Гріна. Найбільш характерними для малої прози є наступні теми: тема драматизму умов життя, солідарності та співчуття; обумовлена епохою тема екстериторіальності особистості, яку умовно можна назвати «англієць за кордоном»; тема релігії і віри; тема смерті як результат життєвої драми і як містичний феномен; тема кохання і сексуальних відносин; тема дитинства (дитячі розчарування, фобії, агресія, мрії); людина в умовах війни; шпигунство і зрада, загадкові і аномальні явища; тема майбутнього.

Проаналізовано основні форми і засоби комічного, використані письменником в більшій половині творів малої прози. Відзначено, що до засобів комічного він частіше звертається в новелах, ніж в оповіданнях. Це підтверджує думку більшості теоретиків жанру, що комічне є однією з жанроутворюючих ознак новели. В цілому, комічне в малій прозі Гріна виконує важливу змістовно-смыслову і естетичну функцію, надаючи їй філософської глибини та життєстверджуючого характеру.

Показано, що гріновська персонажна типологія, як і хронотоп, новел та оповідань базуються на принципах реалістичної естетики, що обумовлює повноту зображення фізичного та духовного портрету героїв, їх соціального статусу і ціннісних орієнтацій та їх активну акантову роль.

АНОТАЦІЯ

Йовчу М.С. Засоби вираження комічного в short storiesі Грема Гріна – На правах рукопису.

Магістерська робота на здобуття ступеня магістра філології за спеціальністю 035-Філологія035.04 Германські мови та літератури (переклад включно) - англійська. – Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2019.

Ця робота є одним з перших системних досліджень short stories Грема Гріна. Його роботи мають великий вплив на європейську та світову літературу. Творчість Грема Гріна є і досі актуальною, так як останній раз його роботи були надруковані у 2018 році. Він досить популярний в англійськомовних країнах, але не дуже відомий в українському дискурсі. Short stories не досліджувались достатньо в Україні відповідно до функціонування в ньому комічного. В роботі був проведений аналіз жанрологічних особливостей та поділ на новелу і оповідання. Також були виявлені переважні форми комічного та як вони були реалізовані в short stories.

Ключові слова: комічне, Грем Грін, short stories, новелла, оповідання

АННОТАЦИЯ

Иовчу М.С. Средства выражения комического в short stories Грэма Грина– На правах рукописи.

Магистерская работа на соискание степени магистра филологии по специальности 035-Филология 035.04 Германские языки и литературы (перевод включительно) – английский. – Черноморский национальный университет имени Петра Могилы, Николаев, 2019.

Эта работа является одним из первых системных исследований short stories Грэма Грина. Его работы имеют большое влияние на европейскую и мировую литературу. Творчество Грэма Грина является до сих пор актуальным, так как последний раз его работы были опубликованы в 2018 году. Он достаточно популярен в англоязычных странах, но не очень известный в украинском дискурсе. Short stories не исследовались достаточно в Украине в соответствии с функционированием в нём комического. В работе был проведен анализ жанрологических особенностей и разделение на новеллу и рассказ. Так же были обнаружены преимущественные формы комического и как они были реализованы в short stories.

Ключевые слова: Грэм Грин, комическое, новелла, рассказ, short stories

SUMMARY

Iovchu Mariia. Means of Expressing Comic in Graham Greene's short stories. – Manuscript.

The thesis for the Masters Degree in Philology, specialty 035 – Philology 035.04 – German languages and literature (translation included) - English. – Petro Mohyla Black Sea National University. – Mykolaiv, 2019.

This work is one of the first systemic research of Graham Greene's research. His works have a great influence on European and world literature. Graham Green's work is still relevant, since the last time his works were published in 2018. He is quite popular in English-speaking countries, but not very famous in Ukrainian discourse. Short stories were not studied sufficiently in Ukraine in accordance with the functioning of the comic in it. In the work we analyzed genre of features and a division between them. Also, were distinguished the primary forms of the comic and how they were implemented in short stories.